

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 26 Volume: 6 Issue: 26

Bahar 2013 Spring 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YÜKSELTİYE BAĞLI OLARAK NÜFUS DEĞİŞİR Mİ? HATAY ÖRNEĞİ

DOES POPULATION CHANGE ACCORDING TO ALTITUDE? HATAY SAMPLE

Ahmet ATASOY*

Emre ÖZŞAHİN**

Öz

Hatay ili, kilometrekareye düşen kişi sayısı (254) Türkiye’de 4. Sırada (2010) yer almakta olup, ilin anavatanına katıldığı tarihten (1939) itibaren günümüze kadar (1940-2010) geçen 70 yıllık sürede nüfusu yaklaşık % 85 (1.217.853 kişi) oranında artmıştır. Nüfusun dikkat çekici bir oranda büyüdüğü ilde bu olgunun dağılımında bazı doğal faktörlerde etkili olmaktadır. Bu doğal faktörlerin başında da yükselti gelmektedir.

Bu çalışmada Hatay’da nüfusun yükselti basamaklarına göre dağılımının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde öncelikle yerleşmeler sınıflandırılmış ve her yerleşmenin yükselti seviyesi tespit edilmiştir. Daha sonra TÜİK’ten bu yerleşmelerin 1940-2010 yılları arasındaki dönemi kapsayan nüfus değerleri elde edilmiş ve çeşitli nüfus parametreleri hesaplanmıştır. Çalışmada, temel altlık harita olarak 1/25.000 ölçekli topografya paftaları kullanılmıştır. Bu haritalar Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımları kullanılarak işlenmiş ve çalışma haritaları oluşturulmuştur.

Çalışma sonuçları Hatay’da yükselti ile nüfus arasında ters bir ilişkinin olduğu göstermiştir. Yani yükselti arttıkça nüfusun azaldığı belirlenmiştir. 0-200 m çok yoğun, 200-800 m orta yoğunlukta ve 800-+ m az yoğun nüfuslanma alanı olmak üzere yükseltiye göre nüfusun belirgin bir şekilde ayrıldığı 3 farklı nüfus kuşağı tespit edilmiştir. Buna göre nüfus daha çok 0-200 m arasındaki alçak sahalarda toplanmıştır. Bu durum alçak sahaların coğrafi potansiyel açısından daha avantajlı koşullar sunmasından kaynaklanmaktadır. Diğer kuşaklarda ise yükseltinin artmasına paralel olarak iklim özellikleri ve tarım olanakları başta olmak üzere pek çok faktör yerleşmeyi önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Ayrıca bu nüfusun yükseltiye göre dağılışı ilin anavatanına katıldığı 1939 yılından beri aynı şekilde gelişmiştir.

Nüfus gelişiminin temel olarak üç dönemde incelendiği Hatay’da, 1940-1970 yılları arasında tarım, 1970-2000 yılları arasında sanayi ve 2000-2010 yılları arasında ise hizmetler sektörü etkili olmuştur.

Sonuç olarak il genelinde nüfus daha çok yükselti seviyesinin az olduğu sahalarda yoğunlaşmıştır. Bu durum tarım ve gıda sektöründe gelecekteki belirsizliğe, doğal ortamda bazı sorunlara neden olmuş ve doğal afet riskini arttırmıştır. Bunun için il genelinde kapsamlı ve detaylı bir nüfus planlamasının yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nüfus, Yükselti, Nüfus Dağılışı, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), Hatay.

Abstract

* Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü.

** Uzman, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü.

Province of Hatay is the 4th province in Turkey in terms of number of people (254 per square kilometer (2010) and the population of Hatay has increased about 85 % (1.217.853 individuals) in the 70 year period (1940-2010) since it first joined to the mainland in 1939. Some natural factors have been effective in the distribution of population which has grown in considerable ratio. The most important natural factor in this regard is altitude.

The current study aims to present the distribution of population in Hatay according to altitude steps. In this context, settlements were first classified and the altitude level for each settlement was identified. Later population values for these settlements for the period between 1940-2010 were obtained from Turkish Statistics Institute and various population parameters were calculated. Topography maps of 1/25.000 scale were used as the main base maps in the study. These maps were processed with the help of Geographical Information Systems (GIS) software and working maps were created.

Results of the study show an inverse relationship between altitude and population. It is observed that the increase in altitude results in decrease in population. Three distinctive separate population zones were identified according to altitude with very dense population levels between 0-200 m, medium level population density between 200-800 m and low level of population density between 800 m and higher. Population is observed to be denser in lower areas with 0-200 m altitude. This situation results from the fact that lower areas provide more advantageous conditions in terms of geographical potential. Many factors such as climatic conditions and agricultural opportunities limit settlements significantly in the other zones as a parallel to the increase in altitude levels. The distribution of population according to altitude in the province has shown a similar development since it first joined to the mainland in 1939.

Agriculture, industry and service sectors have been effective in Hatay where population growth was investigated in three periods respectively: 1940-1970, 1970-2000 and 2000-2010.

Results show that population across the province is denser in areas with lower altitude. This situation has caused uncertainties in the future of agriculture and food sector and resulted in some problems in the natural environment as well as increasing the risk for natural disasters. Therefore, a comprehensive and detailed population planning is required across the province.

Keywords: Population, Altitude, Distribution of Population, Geographical Information Systems (GIS), Hatay.

Giriş

Yeryüzünün değişik kesimlerinde doğal faktörlerin gösterdiği farklı özellikler insan nüfusunu etkilemektedir (Sergün, 1977; Balcı Akova, 2009; Güngör ve Bozyiğit, 2011; Özçağlar, 2011). Coğrafi enleme göre değişiklikler göstermekle birlikte nüfusun yeryüzündeki dağılımını etkileyen doğal faktörlerin başında yükselti gelmektedir (Gözenç ve Günal, 1987; Günal, 1993; Özgür, 1993; Sergün, 1994; Soykan ve Kızılçaoğlu, 1998; Çağlıyan, 2005; Aylar, 2009; Balcı Akova, 2009; Taş ve Yakar, 2009).

Nitekim dünya nüfus dağılışı haritasına bakıldığında genellikle yükseltinin artması ile birlikte nüfusun azaldığı görülmektedir. İklim bölgelerine göre değişen koşullarında etkili olmasının yanında belli bir yükseklikten sonra nüfusun bulunmadığı bir gerçektir (Güner, 2010). Çünkü yükselti, beşerî faaliyetler üzerinde doğrudan etkili olan iklim, toprak ve bitki örtüsüne göre kısa mesafeler içinde büyük farklılıklar sergilemektedir (Sergün, 1994).

Dünya nüfusunun gelişmesi ve bu gelişimin ortaya çıkardığı sorunlar ile nüfusun sosyo ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinden sonra coğrafyaçıların en çok meşgul oldukları konu, yeryüzünde nüfusun dağılışıdır (Güner, 2010). Bu kapsamda yapılan çalışmalarda her geçen gün biraz daha artmaktadır (Tanoğlu, 1963; Sergün, 1988-1992a; b; Aylar, 2009). Zira nüfusun bugünkü durumunun ayrıntılı olarak tespit edilip, planlanması (Tümertekin, 1973) doğal

kaynakların daha sürdürülebilir bir şekilde kullanımına neden olacağı aşikardır. Ayrıca kaynakların sosyal ve ekonomik sektörler arasındaki dağılımında ve bu dağılımda ortaya çıkan sorunların tespit edilmesinde (Yazıcı, 1997) büyük ölçüde rol oynamaktadır. Bunun yanında nüfus dağılımı ekonominin büyüme hızı, istihdam düzeyi, sektörel üretim artış oranları ile ihracat ve ithalat oranlarını da belirler (DPT, 2001; Kantürk Yiğit, 2011).

Sadece yükselti faktörüne bağlı olarak nüfusun dağılımını ortaya koymak ve buna göre değerlendirme yapmak, elbette mümkün değildir. Ancak yükselti ile birlikte coğrafi ortamda birtakım değişikliklerin meydana geleceği de unutulmamalıdır (Taş ve Yakar, 2009). Özellikle 30. - 60. enlemlerde yer alan ülkelerde, yükselti arttıkça yerleşme ve buna bağlı olarak nüfus oranında azalma, alçak sahalarda (özellikle ovalar ve platolar) ise nüfus oranında yoğunlaşma gözlenmektedir (Tolun Denker, 1977).

Coğrafi konumundan dolayı aynı durumun geçerli olduğu ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Ortalama yükseltinin 1141 m (Elibüyük ve Yılmaz, 2010) olduğu Türkiye'de, kırsal nüfus 0-250 m yükselti basamağında % 29,06, 2000-2500 m yükselti basamağında ise % 1,75 oranında yaşamaktadır. Bu bağlamda aritmetik nüfus yoğunluğu da sırasıyla 90 ve 8 kişi değerindedir (Sergün, 1994).

Türkiye'de nüfusun yükseltiye bağlı olarak belirgin kuşaklarla ayrıldığı mekânlardan birisi de Hatay'dır. İlin sahip olduğu elverişli coğrafi şartlar ve geçmişten gelen tarihi karizması, 1950'lerden sonra başlayan tarım ve sanayi atımları (Çetin, 2012a) ile birlikte nüfus yoğunluğunun artmasına ve dağılımının da farklılaşmasına neden olmuştur. Bu durum hem çevre sorunlarının, hem de karmaşık bir arazi kullanımının (Çetin, 2012a) ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmada nüfusun yükseltiye bağlı olarak değişimi Hatay örneğinde coğrafi açıdan sorgulanacaktır. Çalışma amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır;

- 1) İl nüfusu yükseltiye göre nasıl bir dağılışa sahiptir?
- 2) Bu dağılıfta etkili olan faktörler nelerdir?
- 3) Bu dağılım coğrafi koşullardan nasıl etkilenmiştir?
- 4) Bu dağılım nasıl bir tarihsel değişim geçirmiştir?
- 5) Dağılımın neden olduğu avantaj ve dezavantajlar nelerdir?

Materyal ve Yöntem

Sadece sayısal bir değer olmayan nüfus, herhangi bir mekânla alakalı birçok alanda fikir verebilir (Kantürk Yiğit, 2011). Bu bakımdan nüfus ile ilgili çalışmalar çok eskilere dayanmaktadır. Zira nüfusun ayrıntılı bir şekilde bilinmesi karşılaştırmalar ve yönlendirmeler yapmak açısından büyük önem taşımaktadır (Emiroğlu, 1988; Kantürk Yiğit, 2011). Bu bağlamda sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için nüfusun demografik özellikleri ile doğal kaynaklar, ekonomik faaliyetler, teknolojik gelişme, sosyal ve kültürel yapı arasındaki dengenin her seviyedeki plânlama ve politika geliştirme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Karabulut vd., 2004).

Hatay ili kapsamında yerleşme ve nüfus planlamasına ana kaynak teşkil edeceği düşünülen bu çalışma, çeşitli coğrafi yöntem ve teknikler esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikli olarak 1/25.000 ölçekli topografya haritaları temel alınarak her yerleşmenin yükselti seviyesi ayrı ayrı tespit edilmiştir. Bunu izleyen aşamada TÜİK'ten bu yerleşmelerin 1940-2010 yılları arasındaki dönemi kapsayan nüfus değerleri elde edilmiş ve aritmetik nüfus yoğunluğu ile yerleşme yoğunluğu hesaplanmıştır.

Çalışma haritaları Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yöntem ve teknikleriyle ArcGIS/ArcMap 10 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Son yıllarda bu yöntem ve teknikler kullanılarak nüfusun tespiti, planlanması ve düzenlenmesi aktif bir şekilde yapılabilmektedir.

Ayrıca nüfus ve dağılışı ile ilgili analizler ve modeller de gerçekleştirilebilmektedir (Merey ve Karabacak, 2012).

Çalışmanın matematiksel işlemler kısmı ise Microsoft Excel 2010 yazılımıyla tamamlanmıştır. Çalışma sonuçları tablolar, şekiller ve haritalar ile ortaya konulmuştur.

Hatay İlinin Coğrafi Konumu ve Genel Özellikleri

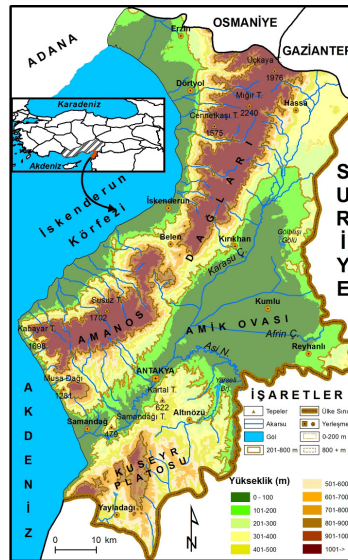
Coğrafi özelliklerinden dolayı ilk yerleşim merkezlerinden biri olan ve çeşitli milletlerin hâkimiyet sahasında kalan (Tutar, 2000a) Hatay, Anadolu'daki en eski yerleşmelerin bulunduğu sahalardan (Tuncel, 1980) biridir. Bu nedenle tarihin ilk devirlerinden başlayarak günümüze kadar kesintisiz bir şekilde yerleşme ve nüfus baskısına sahne olmuştur (Çetin, 2012a; Atasoy ve Özşahin, 2013). Zira yapılan hem arkeolojik (Yener vd., 2000; Casana ve Wilkinson, 2005; Pamir, 2009), hem de tarihsel çalışmalar (Bahadır, 2012; Gündüz, 2009) bu bulguyu teyit etmektedir.

Hatay, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer almakta olup, Türkiye'nin en güneydeki ilidir (Şekil 1). Coğrafi koordinat sistemine göre 35°48'-37°01' kuzey enlemleri ile 35°46'-36°41' doğu boylamları arasında yer alır. Batıdan Akdeniz, güney ve doğudan Suriye, kuzeybatıdan Adana, kuzeyden Osmaniye ve kuzeydoğudan Gaziantep ile çevrelenmiştir.

Yüzölçümü 5.559 km² olan il topraklarının % 46.1'ini dağlar, % 20.4'ünü platolar ve % 33.5'ini ise ovalar oluşturur (Korkmaz vd., 2011). 2010 yılı verilerine göre nüfusu 1.480.571 kişidir. İdarî açıdan 12 ilçe ve 426 köyden oluşmaktadır. Aritmetik nüfus yoğunluğu 260 kişi olup, Türkiye ortalamasında 4. sırada yer almaktadır. Altınözü, Yayladağı ve Kumlu dışında kalan diğer 9 ilçe merkezî şehirsal fonksiyonlara sahiptir. Özellikle il merkezi olan Antakya'da daha çok sanayi ve turizm faaliyetleri yaygındır. İlin ikinci büyük ilçesi olan İskenderun ise, demir-çelik sanayisi ve liman kenti özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Ayrıca ilin kırsal kesiminde nüfusu 2000 kişinin üzerinde olan çok sayıda yerleşim birimi de bulunmaktadır.

Hatay'ın en yüksek noktası Mıgır T. (2240 m), en alçak noktası ise deniz seviyesidir. Bu bakımdan Türkiye değerinin (Elibüyük ve Yılmaz, 2010'a göre 1141 m) altında bir ortalama yükseltiye (400 m) sahiptir. Ancak yükseltinin deniz seviyesinden başlayıp, çok kısa bir mesafe dahilinde 2240 m'ye ulaşması çok çeşitli bir topografya özellikleri sunmasını da beraberinde getirmiştir.

Hatay'da yükselti değişiminin belirgin olduğu sahalar, KD-GB doğrultusunda uzanan Amanos Dağları ile ilin güney köşesindeki Kuseyr Platosu ve üzerindeki dağlık kütleler (Keldağ, Ziyaret Dağı, Habibineccar Dağı) dir (Şekil 1).

Şekil 1: Lokasyon haritası

Bulgular ve Tartışma

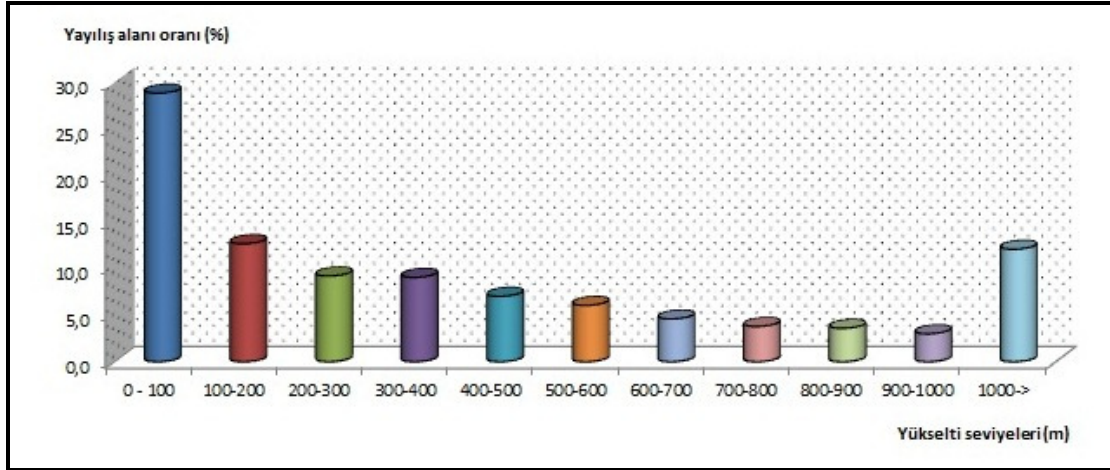
Hatay'da Yükselti Basamaklarının Dağılışı

Hatay'da nüfusun dağılımında yerşekilleri (özellikle yükselti ve jeomorfoloji) ve tarihi sebepler öncelikli etkindir. Buna bağlı olarak kıyı ve ovalar nüfus yoğunluğunun fazla, Amanos Dağları ile Kuseyr Platosu ise az olduğu sahalardır (Çetin, 2012a; 2012b).

Hatay'da yükselti değerinin artmasına paralel olarak yükselti basamaklarının alanlarında da bir daralma görülmektedir. Şöyle ki, 0-100 m yükselti basamağında bulunan alan, toplam yüzölçümün yaklaşık 1/3'üne denk gelmektedir. Bu yükselti basamağından itibaren daha yüksek seviyelere doğru gidildikçe yükselti basamaklarının toplam alan içindeki oranı giderek azalmaktadır. Bu durum 1000 m'ye kadar olan yükselti basamaklarının hemen hepsinde açık bir şekilde görülmektedir. Ancak 1000 m'den daha yüksek olan yerler tek bir kuşak olarak değerlendirildiği için, toplam alan içindeki oranı % 12.1'e kadar çıkmıştır. Genel olarak irtifa kuşaklarının yüzölçümleri yükselti artışına bağlı olarak kademeli bir şekilde azalmaktadır (Tablo 1; Şekil 2).

Tablo 1: Hatay'da yükseltiye basamaklarının alansal dağılışı

Yükselti Basamakları (m)	ALAN	
	km ²	(%)
0 - 100	1.604.26	28.9
100-200	704.81	12.7
200-300	511.99	9.2
300-400	503.72	9.1
400-500	390.91	7.0
500-600	336.29	6.1
600-700	255.32	4.6
700-800	210.88	3.8
800-900	199.51	3.6
900-1000	166.99	3.0
1000->	672.08	12.1
TOPLAM	5.556.8	100.0

Şekil 2: Hatay'da yükselti basamaklarının alansal (%) dağılışı

Yükselti Basamaklarına Göre Nüfusun Dağılışı

Yapılacak herhangi bir coğrafi araştırmada yerleşme konusunun nüfus konusundan önce ele alınıp, işlenmesi yerleşme-nüfus ilişkisinin açıklanmasını kolaylaştırmakta ve daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır (Özçağlar, 2011). Bu bakımdan aşağıda Hatay'da yükselti basamaklarına göre yerleşmelerin dağılışı, akabinde ise nüfusun dağılışı açıklanacaktır.

Hatay'da yerleşmelerin yükselti basamaklarına göre dağılışı yükseltiyle tamamen zıt bir eğilim izler. Yani yükselti artışıyla ilişki olarak yerleşme sayısı da azalmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında temel belirleyici faktör, coğrafi potansiyelin uygunluğunun yükseltiye bağlı olarak değişmesidir. Zira Hatay'da yükseltiye bağlı ortaya çıkan dağılış biçimi, Orta ve Güney Amerika'da bulunan And Dağlarının yükselti kuşaklarındaki dağılış kalıplarına (Atalay, 2008) benzer türdendir.

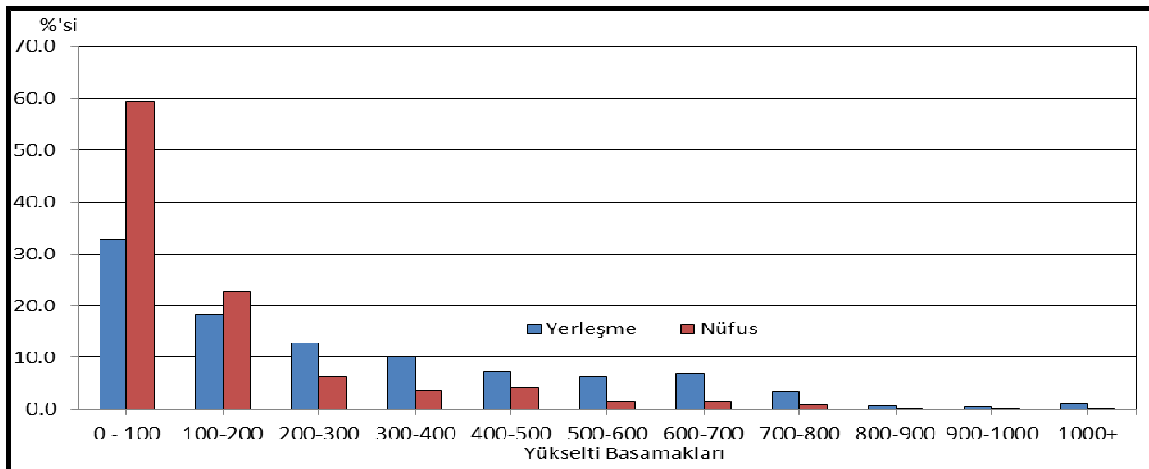
Nitekim ilde başta doğal koşullar olmak üzere, beşeri ve ekonomik açıdan en uygun sahalar olarak değerlendirilebilecek 0-100 m yükseltileri hem yerleşmenin, hem de nüfusun oldukça kalabalık olduğu bir kuşaktır. Zira yerleşmelerin % 32.6'sı ve nüfusun % 59'u bu seviyede toplanmıştır.

0-100 m'ler arasındaki bu yükselti basamağının yerleşme açısından çok yoğun olması, yerleşmeye elverişli düzlüklerin geniş yer tutmasından ileri gelmektedir. Amik ve Samandağ ovaları ile Arsuz-Dörtüol arasındaki kıyı kuşağının uygun coğrafi potansiyelinden dolayı yerleşmelerin ve nüfusun ciddi bir kısmı bu alanda birikmiştir. Ayrıca Antakya, İskenderun, Dörtüol ve Samandağ gibi şehirler bu yükselti kuşağında yer almaktadır. Bu şehirlerin toplam nüfus içindeki oranı % 37'dir. Aynı şekilde 0-100 m yükselti kuşağında birçok belde ve kasaba niteliğinde yerleşme ile 139 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Her köy yerleşmesinin nüfusu köy başına ortalama da 5.988 kişidir. Bu nedenle köylerin toplam nüfus içindeki payı % 59.29'dur (Tablo 2).

Tablo 2: Hatay'da yükselti basamaklarına göre alan, nüfus ve yerleşme ilişkisi

Yükselti Basamakları (m)	Alan		Yerleşme Sayısı	Nüfus Miktarı	Nüfus Miktarı		Yerleşme Başına Düşen Nüfus	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu
	km ²	%			%	%		
0 - 100	1604.3	28.9	143	856.319	59.28	5.988	533.8	
101-200	704.8	12.7	80	328.510	22.74	4.106	466.1	
201-300	512.0	9.2	56	90.307	6.25	1.613	176.4	
301-400	503.7	9.1	44	53.568	3.71	1.217	106.3	
401-500	390.9	7.0	32	60.808	4.21	1.900	155.6	
501-600	336.3	6.1	28	20.837	1.44	744	62.0	
601-700	255.3	4.6	31	20.666	1.43	667	80.9	
701-800	210.9	3.8	15	11.129	0.77	742	52.8	
801-900	199.5	3.6	3	1.571	0.11	524	7.9	
901-1000	167.0	3.0	2	383	0.03	192	2.3	
1001-+	672.1	12.1	4	527	0.04	132	0.8	
TOPLAM	5556.8	100.0	438	1.444.625	100.00	3.298	260.0	

Yerleşme sayısının 4 tane olduğu 1000 m ve daha yukarısında bulunan yükselti seviyelerinde ise 257 kişi olan nüfus miktarı, yerleşme başına düşen 132 kişiyle toplam nüfus içerisinde % 0.04'lük bir değere sahiptir (Şekil 3).

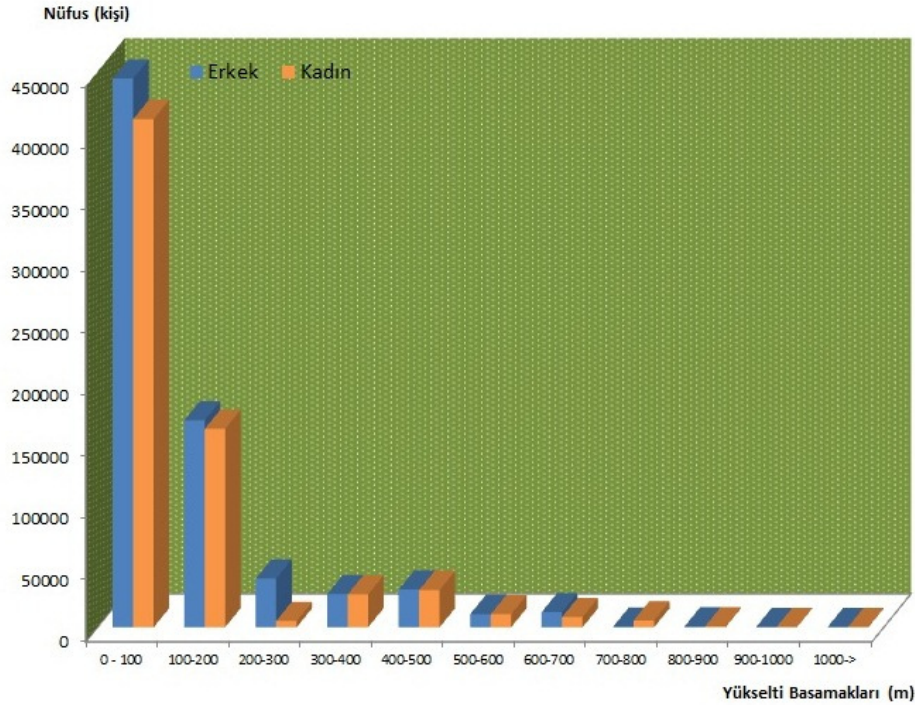
Şekil 3: Yükselti Kuşaklarına Göre Yüzdeler Olarak Nüfus ile Yerleşme Arasındaki İlişki

Hatay'da yükselti seviyesinin artmasına bağlı olarak yerleşme sayısı azalırken, bir istisna dışında nüfus oranı da azalmaktadır. Bu istisna durum 401-500 m arasındaki yükselti seviyesi olup, öncesindeki değere (53.568 kişi) göre 7.240 kişilik bir artış söz konusudur. Bu artış Kuseyr Platosu üzerinde yer alan Yayladağı ile Belen Geçidi (740 m)'nde bulunan Belen şehirlerinden kaynaklanmaktadır. Bundan sonraki yükseltilerde ise azalış yönünde bir seyir ortaya çıkmaktadır (Şekil 3).

Yükseltinin alansal olarak gösterdiği bu karakterin yanında yükseltiye bağlı olarak yaşanan nüfuslanmada önemli bir konudur. Buna göre ilde nüfusun yatay ve dikey dağılışı incelendiğinde, özellikle 0-100 m basamağında nüfusun toplandığı görülmektedir. Yükselti seviyesinin 1000 m'nin üzerindeki bulunan alanlar ise nüfus ve nüfus yoğunluğunun en az olduğu kesimlerdir (Tablo 3; Şekil 4).

Tablo 3: Hatay'da Nüfus-Yükselti Basamakları İlişkisi

Yükselti Basamakları (m)	NÜFUS (kişi)			YOĞUNLUK (kişi/km ²)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
0 - 100	444.618	411.701	856.319	277	257	534
100-200	167.702	160.808	328.510	238	228	47
200-300	39.467	50.840	90.307	77	10	176
300-400	26.907	26.661	53.568	53	53	106
400-500	30.585	30.223	60.808	78	77	156
500-600	10.692	10.547	21.239	32	31	63
600-700	12.365	8.301	20.666	48	33	81
700-800	5.610	5.519	11.129	3	26	53
800-900	787	784	1.571	4	4	8
900-1000	190	193	383	1	1	2
1000->	261	266	527	0	0	1
TOPLAM	734.135	660.087	1.149.368	132	119	207

Şekil 4: Hatay'da Nüfusun Cinsiyet Yapısının Yükselti Basamakları ile İlişkisi

Yükseltiye bağı olarak yerleşme sayılarının dağılışı da bu konu dahilinde değerlendirilmesi gereken başka bir husustur. Bununla ilgili olarak 0-100 m yükselti basamağında 143 yerleşme merkezi bulunurken, 1000 m'nin üzerinde sadece 4 yerleşme merkezi bulunur (Tablo 4). İlde alçakta kurulmuş birden fazla yerleşim merkezi olmasına rağmen, en yüksekte bir tane yerleşme merkezi yer alır (Tablo 5).

1550 m yükseltide bulunan Hassa ilçesine bağı Dedemli köyü ilde nüfusun yaşadığı en yüksek seviyedeki yerleşme merkezidir (Tablo 5). Bu yükseltiden sonrada nüfusun bulunduğu herhangi bir idari yerleşim alanı bulunmamaktadır.

Tablo 4: Yükselti basamaklarına göre yerleşme sayısının dağılışı

Yükselti Basamakları (m)	Yerleşme Sayısı
0 - 100	143
100 - 200	80
200 - 300	56
300 - 400	44
400 - 500	32
500 - 600	28
600 - 700	31
700 - 800	15
800 - 900	3
900 - 1000	2
1000 - >	4
TOPLAM	438

Tablo 5: Yükselti seviyesinin en düşük ve en yüksek olduğu yerleşmeler

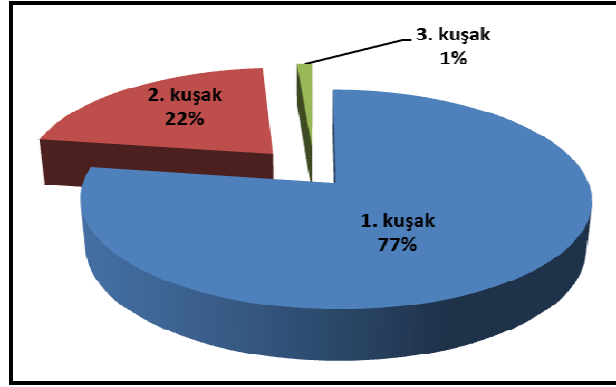
Yükselti Seviyesinin En Düşük Olduğu Yerleşmeler			
Yerleşmenin Adı	Yerleşmenin Türü	Bulunduğu İlçe	Yükseltisi (m)
Arsuz	Şehir	İskenderun	5
Aşağıburnaz	Köy	Erzin	5
Gülcihan	Köy	İskenderun	5
İskenderun	Şehir	İskenderun	5
Sariseki	Belde	İskenderun	5

Yükselti Seviyesinin En Yüksek Olduğu Yerleşmeler			
Yerleşmenin Adı	Yerleşmenin Türü	Bulunduğu İlçe	Yükseltisi (m)
Kaledibi	Köy	İskenderun	1000
Kapılı	Köy	Dört Yol	1000
Kurtlusarınmazı	Köy	Kırıkhan	1000
Dedemli	Köy	Hassa	1550

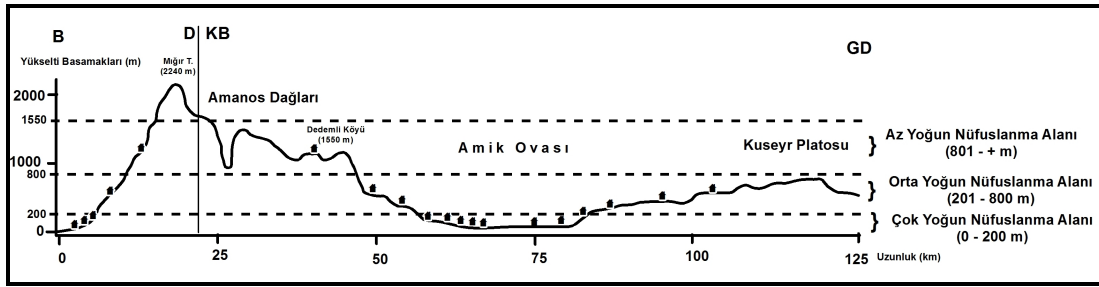
Hatay'da nüfus, yükselti basamaklarına göre üç belirgin kuşak şeklinde gruplandırılabilir. Bunlar; çok yoğun, orta ve az yoğun nüfuslanma alanlarıdır (Tablo 6; Şekil 5; 6).

Tablo 6. Yükselti seviyesine göre nüfus kuşaklarının yerleşme ve nüfus özellikleri

Nüfus Kuşakları	Yükselti Basamakları (m)	Yerleşme		Nüfus	
		Adet	%	Kişi	%
Çok yoğun nüfuslanma alanı	0-200	223	50	889.170	77
Orta yoğun nüfuslanma alanı	201-800	206	47	246.588	22
Az yoğun nüfuslanma alanı	801->	9	3	13.610	1
TOPLAM		438	100	1.149.368	100

Şekil 5: Yükselti seviyesine göre nüfus kuşaklarında yaşayan nüfus oranı

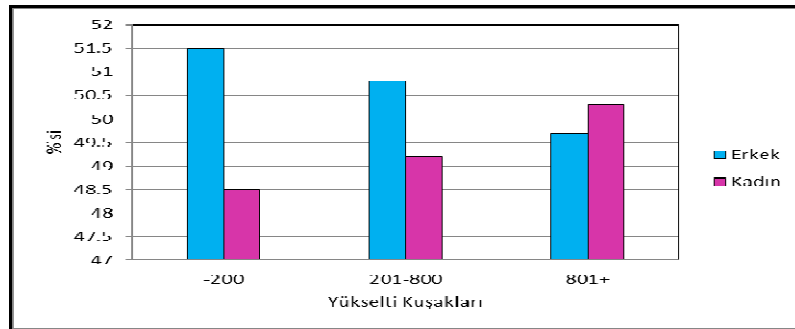

Şekil 6: Yükselti seviyesine göre nüfus kuşaklarının profili

Birinci kuşak olarak belirlenen çok yoğun nüfuslanma alanı, 0-200 m yükselti seviyeleri arasındaki alanı kapsamaktadır. Bu alanda nüfusun % 77'si yaşamaktadır (Şekil 7). Bu yükselti basamağında 612.320 erkek ve 572.509 kadın olmak üzere toplam 1184.829 kişi nüfus bulunur (Tablo 7; Şekil 8). Yoğunluk olarak ise km²'de 515 erkek, 485 kadın olmak üzere toplamda 581 kişi yer almaktadır.

Tablo 7: Yükselti Kuşaklarına Göre Kadın - Erkek Miktarı ile Oranları (2010)

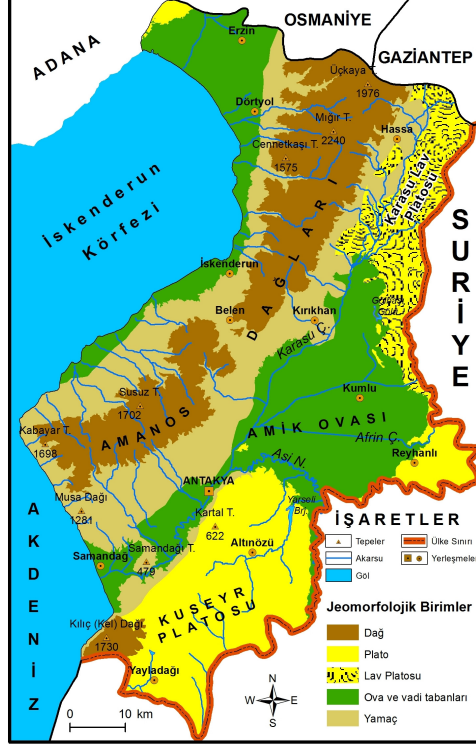
Yükselti Kuşakları	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam
0-200	612.320	51.5	572.509	48.5	1.184.829
201-800	125.421	50.8	131.894	49.2	257.315
801-+	1.238	49.7	1.243	50.3	2.481
Toplam	738.979	50.7	705.646	49.3	1.444.625

Şekil 7: Yükselti Kuşaklarına Göre Kadın - Erkek Oranları (2010)

Hatay'da 0-200 m yükseltileri arasındaki birinci kuşak olarak ifade edilen çok yoğun nüfuslanma alanında nüfus yoğunluğunun fazla olmasının temel nedeni; yerleşmelerin ilgili yükseltiler arasındaki düzlüklerde kurulup gelişmesidir. Zira ilgili seviyeler arasında ildeki bütün yerleşme merkezlerinin % 50 (223 adet)'si yer almaktadır.

Bu bağlamda nüfus yoğunluğunun en belirgin olduğu kesim Amik Ovası'dır (Şekil 8). Bu yoğun nüfus baskısı, Amik Ovası'nın coğrafi potansiyelinden kaynaklanmaktadır (Atasoy ve Özşahin, 2013).

Şekil 8: Hatay ilinin Jeomorfoloji Haritası (Atasoy ve Özşahin, 2013'den)

Oluşum itibariyle bir graben tabanında yer alan ova alanı, KB ve G-GD yönlerinden horst karakterindeki sahalarla çevrelenmiştir. Amik Ovası, Antakya-Samandağ grabeni ile Akdeniz'e bağlanmaktadır. Bu durum deniz üzerinden gelebilecek nemli hava kütlelerinin ovaya ulaşmasına neden olur. Böylece ovadaki iklim koşulları kurak karakterden ziyade, daha mutedil bir varlığa bürünür. Zengin bir hidrografik potansiyele sahip olan ova, Ası Nehri başta olmak üzere, Karasu, Afrin ve Muratpaşa gibi akarsular tarafından drene edilmektedir. 1975 yılına kadar Amik gölünün yer aldığı ovada şimdi sadece bu gölün bir uzantısı olan (Korkmaz ve Gürbüz, 2008) Gölbaşı gölü bulunur (Özşahin, 2011, Korkmaz vd., 2011). Amik Ovası, verimli özellikteki Entisol türünde topraklara sahiptir. Ovanın sahip olduğu bu doğal kaynak potansiyeli insan kullanımı açısından çekicilik merkezi olmasını da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle Amik Ovası Hatay ilinde nüfus dağılımının en sık olduğu yerlerin başında gelmektedir (Atasoy ve Özşahin, 2013).

Çok yoğun nüfuslanma alanı içerisinde kalan diğer bir saha ise Samandağ Ovası'dır. Delta ovası karakterinde bulunan bu sahada, tarım ve turizm en egemen çekiciliktir. Bu bağlamda ovada yoğun bir şekilde yapılan tarımsal etkinliklere bağlı olarak sebzeçilik, maydanoz üretimi, bağ-bahçe tarımı (zeytin, narenciye, erik) ve seracılık ana tarımsal faaliyet kolları şekli kazanmıştır (Kuşçu ve Tonbul, 2005; Kuşçu, 2008; Kuşçu ve Tuncel, 2009; Özşahin, 2010a; 2010b). Ovadaki diğer çekicilik olan turizm ise çok yönlüdür. Kıyı turizmi başta olmak üzere inanç, tarih, kültür, macera ve eğitim amaçlı çeşitli turizm faaliyetleri yapılmaktadır. Ovanın ve yakın çevresinin doğal güzellikleri, tarihi çekicilikleri ve kültürel farklılıkları sebebiyle 1993 yılında Turizm Bakanlığı tarafından "Turizm Bölgesi" ilan edilmiştir (Kuşçu, 2008).

İskenderun Körfezi'ni çevreleyen kıyı kuşağında bulunan ovalarda çok yoğun nüfuslanma alanı kategorisindedir. Bu bölgedeki nüfus yoğunluğunun fazla olmasında, uygun iklim koşulları, verimli toprak özellikleri ile zengin su kaynakları gibi doğal çevre faktörlerinin rolü büyüktür. Bununla birlikte İskenderun Limanı'na bağlı olarak gelişen demir-çelik sanayisi, Dörtöyl'de yer alan sanayi tesisleri ve Arsuz'un turizm özellikleri (Çetinkaya, 2012; Çetinkaya ve Özşahin, 2013) nüfus yoğunluğunu artıran diğer faktörlerdendir (Atasoy ve Özşahin, 2013).

201-800 m yükselti seviyeleri arasındaki alanlar ise ikinci kuşak olarak belirlenen orta yoğun nüfuslanma alanıdır (Tablo 5). Bu yükselti basamağında 125.626 erkek ve 132.091 kadın olmak üzere toplam 257.717 kişi ve toplam nüfusun % 22'si yaşamaktadır (Tablo 6; Şekil 5). Yoğunluk olarak ise km²'de 291 erkek, 230 kadın olmak üzere toplamda 635 kişi bulunmaktadır. Kuseyr Platosu, Hassa ve çevresi (Karasu Lav Platosu) ile Amanos Dağları'nın 800 m'den daha alçak kesimleri Hatay ilindeki orta yoğunluktaki nüfuslanma alanını oluşturmaktadır (Şekil 8).

Aşınım yüzeyi kökenli bir plato alanı olan Kuseyr Platosu (Şekil 8), doğu-batı yönünde 35 km genişliğe; güneybatı-kuzeydoğu yönünde 53 km uzunluğa sahip olup, 1.017 km²'lik bir alan kaplamaktadır (Korkmaz ve Fakı, 2009). Platoda nüfusun dağılımında ana etken tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetlerdir. Ancak bu alanda karstik sahaların yoğun bir şekilde bulunması, su sıkıntısının yaşanmasına da neden olmaktadır (Türkmen, 1937). Bu durum sosyo-ekonomik faaliyetleri olumsuz yönde etkilemektedir (Korkmaz ve Fakı, 2009).

Orta yoğun nüfuslanma alanlarından diğeri ise Hassa ve çevresindeki Karasu Lav Platosu'dur (Şekil 8). Bazaltlardan oluşan bu plato, Kuvaterner yaşlı genç bir volkan röliyefidir. Karasu vadisi boyunca özellikle de Hassa'nın batısından Gölbaşı gölüne kadar 402.53 km²'lik bir alanda yayılış gösterir (Ekinci ve Özşahin, 2010).

Orta yoğun nüfuslanma alanlarından bir başkası da Amanos Dağları'nın 800 m'den daha alçak kesimleridir (Şekil 8). Özellikle Amanos Dağları üzerinde yer alan belirli seviyelerdeki aşınım yüzeyi şeklinde gelişmiş plato sahaları veya eşik sahaları bu bakımdan nüfus toplanma alanlarıdır. Bu tarz alanların başında Belen eşiği üzerinde yer alan Belen şehri gelmektedir.

Bilindiği gibi bu şehir önceleri yayla karakterinde olan bir yerleşme iken, zamanla şehrsel fonksiyonlar kazanarak büyümüş ve önemli bir nüfus toplanma alanı niteliği kazanmıştır (Tutar, 2000b).

İlde yükseltiye göre belirlenen üçüncü nüfus kuşağı ise az yoğun nüfuslanma alanıdır. Bu kuşak 801 m'nin üzerindeki yükselti seviyelerini kapsamaktadır (Tablo 5). Bu alanda 1.238 erkek ile 1.243 kadın olmak üzere toplam 911.571 kişi ve nüfusun % 1'i yaşamaktadır (Tablo 6; Şekil 5). Yoğunluk olarak ise km²'de 5 erkek, 5 kadın olmak üzere toplamda 11 kişi bulunmaktadır.

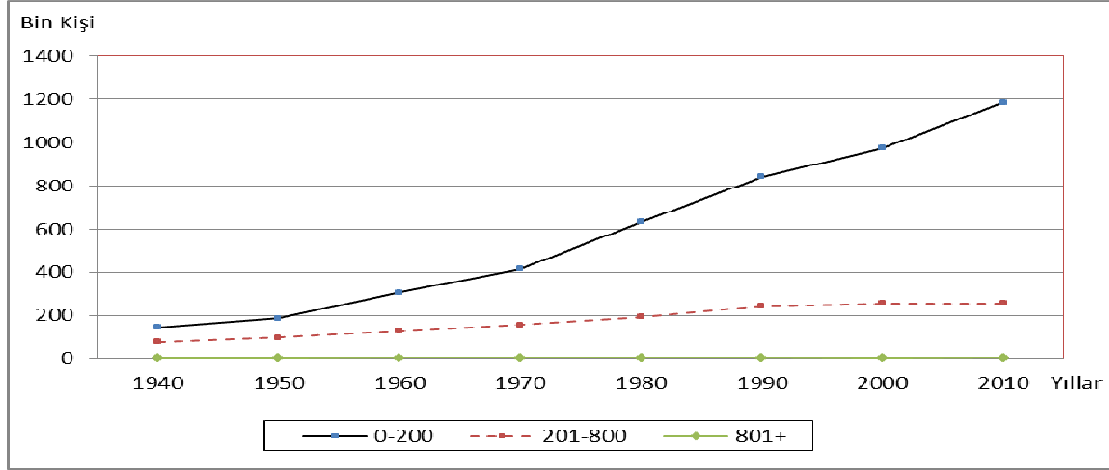
Hatay'da az yoğun nüfuslu alanlar, özellikle Orta Amanos Dağlarında daha yaygındır. Coğrafi şartların bütünüyle zorlaştığı bu basamakta, öncelikle iklim daha sert bir karaktere dönüşür. Tarımsal faaliyetler çok zor şartlar altında yapılabilmektedir. Dağların eğimli yamaçları ulaşım açısından büyük bir engel teşkil etmektedir. Hatta 1960 yılı nüfus sayımına kadar 1000 m'nin üzerinde köy nüfusuna da rastlanılmamaktadır. Buradaki yerleşmelerin büyük çoğunluğu yayla (Çetin, 2012a) veya köy yerleşmeleridir. Özellikle köy yerleşmelerinin büyük çoğunluğu da yaylaların daimi yerleşme şekline bürünüp, büyümesi sonucunda oluşmuştur.

İlde yükselti seviyelerine bağlı olarak tespit edilen nüfus kuşaklarının yıllara göre nüfuslanma durumu da yükseltinin yerleşme ve nüfus üzerindeki etkisinin zamansal bir süreçte değerlendirilmesi bakımından oldukça mühim bir husustur. Bu bakımdan 1940-2010 yılları arasında yapılan onar yıllık periyodik nüfus sayımları göz önünde bulundurularak Hatay'da nüfus olgusu değerlendirilmiştir.

Buna göre, Hatay'da 1940-2010 yılları arasında nüfus 226.772'den 1.444.625'e yükselerek 6 kat artmıştır (Tablo 8; Şekil 9). 0-200 m'ler arasındaki çok yoğun nüfuslanma alanı, günümüzde olduğu gibi geçmişte de nüfusun önemli bir kısmını kendisinde toplamıştır. Diğer kuşaklarda günümüzdeki nüfus baskısı oranı farklı olsa da geçmişte aynı şekilde bir dağılım göstermiştir.

Tablo 8: Yıllara göre yükselti kuşaklarındaki nüfus sayısı

Yükselti Kademeleri	Yıllar							
	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010
0-200	145.889	186.886	306.920	414.735	632.531	841.458	972.874	1.184.829
201-800	78.840	98.187	128.307	157.989	192.985	243.539	256.260	257.315
801+	2.043	2.372	2.568	2.835	3.498	2.581	2.211	2.481
Toplam	226.772	287.445	437.795	575.559	829.014	1.087.578	1.231.345	1.444.625

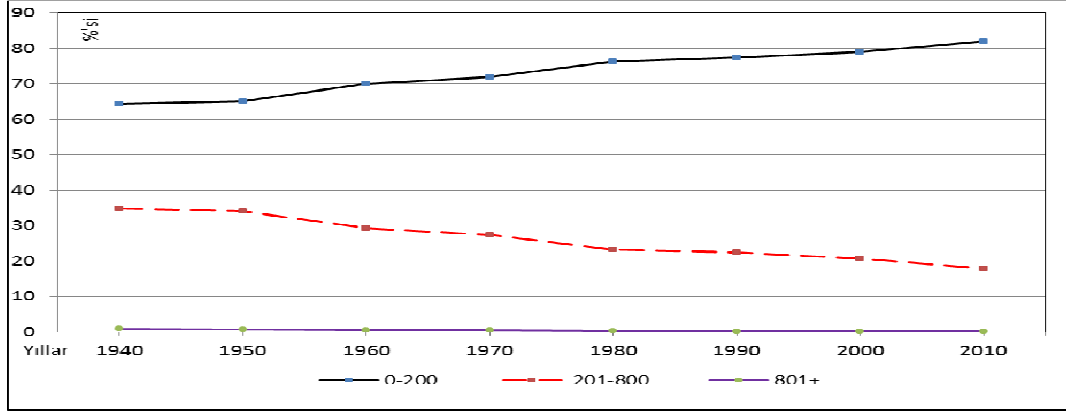
Şekil 9: Yıllara ve Yükselti Kuşaklarına Göre Nüfusun Seyri (1940-2010)

Tarihî seyrinde en büyük artış 0-200 m yükselti basamağında yaşanmasıyla birlikte her üç kuşağında nüfusu genel olarak artmıştır. Ancak bu kuşaklar yıllara göre karşılaştırıldığında büyük değişimlerin olduğu da gözden kaçmamaktadır. Şöyle ki; çok yoğun nüfuslanma alanı, toplam nüfus içinde 1940'da % 64,3'lük bir paya sahipken, 1980'de % 76'ya ulaşmış ve 2010'da daha da artarak % 82'ye çıkmıştır (Tablo 9; Şekil 9).

Tablo 9: Nüfusun Yüzdelerle Dağılımının Yıllara ve Yükselti Kuşaklarına Göre Seyri

Yükselti Kademeleri	Yıllar							
	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010
0-200	64.3	65	70.1	72	76.3	77.4	79	82
201-800	34.8	34.1	29.3	27.4	23.3	22.4	20.8	17.8
801+	0.9	0.8	0.6	0.5	0.4	0.2	0.2	0.2
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

İlgili yıllarda 201-800 m ve 801 m'nin üstündeki yükselti basamaklarındaki değişim ise azalış yönünde bir seyir izlemiştir. 201-800 m'ler arasındaki yükseltide yer alan nüfus oranı kademeli bir şekilde azalmıştır. Mesela bu yükselti basamağında 1940'da toplam nüfusun % 40'ı barınırken, bu oran 1980'de % 22,4'e, 2010 yılında ise %17,8'e kadar düşmüştür (Tablo 9; Şekil 10).

Şekil 10: Nüfusun Yüzelik Dağılımının Yıllara ve Yükselti Kuşaklarına Göre Seyri

En üst yükselti basamağına karşılık gelen 801 m'den daha yüksek sahalarda ise nüfusun yüzelik dilim içindeki oranı gerileme şeklinde bir eğilim göstermiştir. 1940 yılında toplam nüfusun % 0.9'u 800 m'den daha yüksek sahalarda yaşarken, bu değer 1980 yılında % 0.4'e ve 2010 yılında da % 0.2'ye azalmıştır (Tablo 9; Şekil 10).

Yıllar arasında toplam nüfusa olan oranın eksilme yönündeki değişiminin en fazla yaşandığı saha, 201-800 m yükseltileri arasındaki orta yoğun nüfuslanma alanlarıdır. Bu aralığın toplam nüfusa oranı 1940 yılında % 34.8 iken, 2010'da % 17.8'e gerilemiştir. 801 m'den yüksek sahalarda ise bulunan nüfus miktarı az olduğu için, bu nüfusun toplam nüfus içinde eksilme yönündeki değişimi de çok belirgin değildir.

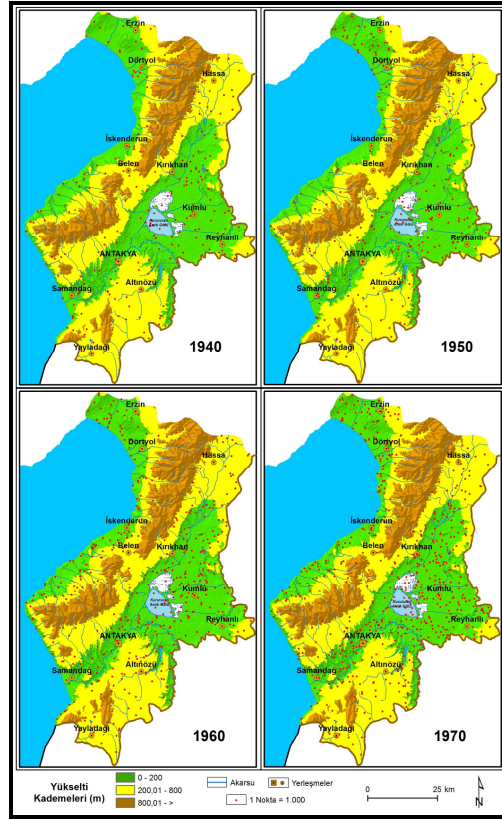
Ayrıca 201 m'den daha yüksek irtifalarda bulunan nüfusun önemli bir kısmı tarihî seyir içinde 201 m'nin altındaki kuşağa inmiştir. Yani alçak kesimler yüksek kesimlerden sürekli göç almıştır. Hatta 0-200 m yükselti kuşağında erkek nüfusun, 801 m'nin yukarısındaki yükselti kuşağında ise kadın nüfusunun fazla olması bu durumu açıklamaktadır (Tablo 9; Şekil 10).

1940-2010 yılları arasındaki 70 yıllık süreci kapsayan dönemde yükselti seviyesine bağlı yaşanan nüfus değişiminin yanında ekonomik dinamikler ve bunlara bağlı olarak gelişen fonksiyonlar (Çetin, 2012a) göz önünde bulundurularak Hatay'da nüfus gelişimi temel olarak üç dönemde incelenebilir. Bunlar, 1940-1970 yılları arasında tarımın etkili olduğu dönem, 1970-2000 yılları arasında sanayinin etkili olduğu dönem ve 2000-2010 yılları arasında ise hizmetler sektörünün etkili olduğu dönemdir.

Bu dönem ayrımının farklı bir versiyonu da Çetin (2012a) tarafından Hatay'daki kentleşme süreci üzerine daha detaylı bir sınıflandırma göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Ancak bu çalışmada seçilen dönem tarihleri, egemen ekonomik faaliyetin en baskın olduğu dönemler göz önünde bulundurularak tercih edilmiştir.

1940-1970 yılları arasında tarımın etkili olduğu dönemde (Şekil 11) yaşanan nüfus hareketlerinin asıl dinamiğini tarım ve tarıma dayalı sanayi faaliyetleri oluşturmuştur. Tarımın doğrudan etkisinin yanında uygulanan tarım politikaları da nüfus dağılımını etkilemiştir (Çetin, 2012a).

Bu zaman aralığında nüfusun yükselti basamaklarına dağılışı daha sade ve düzenlidir. Bunun temel sebebi o yıllarda nüfusun az olması, 1939 yılında Hatay'ın daha henüz yeni anavatanına katılması, II. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkisi ve özellikle 1955'den sonra başlayıp, 1960'dan sonra hızlanarak devam eden göçlerdir. Özellikle ilgili yıllarda gerçekleşen göç olgusu, çevre illerden ziyade, Hatay nüfusu üzerinde etkisini göstermiştir (Çetin, 2010; 2012a).

Şekil 11: 1940-1970 yılları arasında tarımın etkili olduğu dönemde Hatay'da nüfusun dağılışı

Ayrıca Amik Ovası'nın bulunduğu sahada Amik gölü'nün yer alması ve ovanın önemli bir kısmının da bataklık karakterinde bulunması, günümüze oranla daha küçük bir sahada tarım yapılmasına neden olmuştur. Bu durum nüfusun önemli bir bölümünün plato ve yamaçlara karşılık gelen 201-800 m'ler arasındaki yükselti basamağında toplanmasını beraberinde getirmiştir. Bu basamaktaki nüfus ise tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşmaktadır. Diğer yerlerde ise nüfus alçak kesimlere kıyasla daha da az oranda bulunmaktadır.

1970-2000 yılları arasındaki sanayinin etkili olduğu dönemde ise Hatay'da hem nüfusun artmış olması, hem de 1975 yılında Amik gölü'nün kurutulması nüfus dağılışı düzensiz bir hale getirmiştir. Gölün kurutulmuş olmasıyla geniş araziler kazanılmıştır. Bu arazilerin önemli bir bölümü halka dağıtılarak tarım alanı haline dönüştürülmüştür. Bu durum ovanın coğrafi özelliklerinin elverişli olmasından dolayı çok çeşitli tarım ürünlerinin de yetiştirilmesine olanak tanımıştır. Bu dönüşümle birlikte işgücüne olan bağımlılık artmıştır. Özellikle 1940 yılından sonra pamuk tarımının başlaması (Çalışkan, 2002; 2003), Doğu ile Güneydoğu Anadolu bölgelerinden mevsimlik ve kalıcı göçlerin yaşanmasına neden olmuştur (Çetin, 2012a). Göçlerin en yoğun olduğu lokasyon ise Amik Ovası'dır. Ayrıca 1975 yılında İskenderun Demir-Çelik Fabrikasının hizmete girmesi de (Çetin, 2012a) kıyı bölgesine olan nüfus baskısını arttırmıştır. Bütün bu gelişmeler yükselti seviyesinin az olduğu kuşaklarda nüfus artışı ve yoğunluğunun ortaya çıkmasına öncülük etmiştir (Şekil 12).

2000-2010 yılları arasındaki dönemde ise nüfus dağılışı daha da düzensizleşmiştir (Şekil 12). Bunda sanayileşme ve kentleşmenin de büyük bir etkisi vardır. Kentlerde iş olanaklarının çeşitlenmesi kırsal kesimde yaşayan nüfusun önemli bir kısmını bu sahalara çekmiştir. Ayrıca 1980 sonrasında yapılan kamu yatırımlarının da sektörel dağılımı fonksiyonel değişimde etkili rol oynamıştır. Nitekim bu dönemde yapılan kamu yatırımlarının büyük oranda sağlık, eğitim, ulaşım ve haberleşme gibi alanlarda yoğunlaşması hizmetler sektörünün baskın olmasına sebep olmuştur (Çetin, 2012a).

Sonuç ve Öneriler

Çok ciddi bir nüfus artışının yaşandığı Hatay'da, yükselti ile nüfus arasında ters bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. 0-200 m çok yoğun, 201-800 m orta yoğunlukta ve 801-+ m az yoğun nüfuslanma alanı olmak üzere yükseltiye göre nüfusun belirgin bir şekilde ayrıldığı 3 farklı nüfus kuşağını oluşturur.

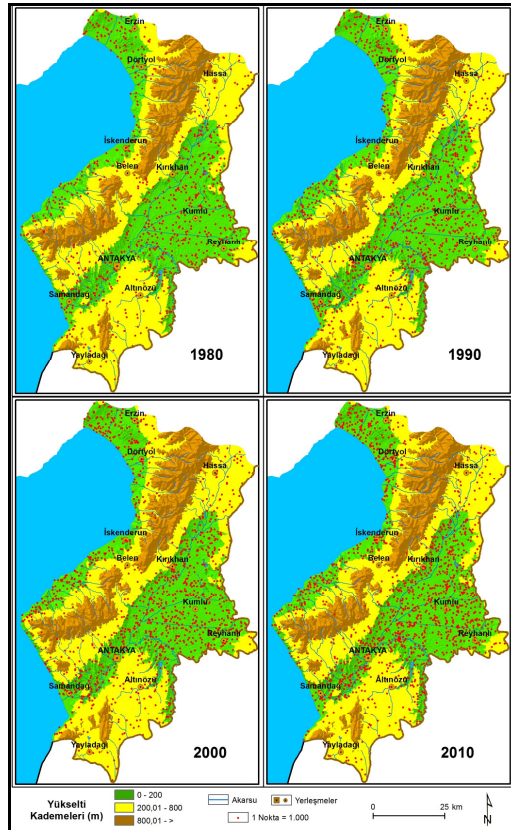
Buna göre nüfus daha çok 0-200 m arasındaki alçak sahalarda toplanmıştır. Bu durum alçak sahaların coğrafi potansiyel açısından daha avantajlı koşullar sunmasından kaynaklanmaktadır. Diğer kuşaklarda ise yükseltinin artmasına paralel olarak iklim özellikleri ve tarım olanakları başta olmak üzere pek çok faktör yerleşmeyi önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Ayrıca bu nüfusun yükseltiye göre dağılışı ilin anavatana katıldığı yıldan beri aynı şekilde gelişmiştir.

Nitekim 1940'da 226.772 kişi olan nüfus, 2010 yılında 1.444.625 kişiye yükselmiştir. Ortalama olarak 1940-2010 yılları arasında geçen 70 yıllık sürede toplam nüfusa her yıl 17.398 kişi eklenmiştir. Özellikle 1940-1980 yılları arasında her 20 yılda bir nüfus iki katına çıkmıştır. Bu artış temposu 1980 ve 1990'lı yıllarda uygulanan aile planlaması ile günümüzde kısmen yavaşlamıştır.

Nüfus gelişiminin temel olarak üç dönemde incelendiği Hatay'da, 1940-1970 yılları arasında tarım, 1970-2000 yılları arasında sanayi ve 2000-2010 yılları arasında ise hizmetler sektörü etkili olmuştur.

Tarımın etkili olduğu dönemde nüfus dağılışı daha çok bu faaliyetlere bağlı olarak alçak sahalardaki tarım arazilerinde toplanmıştır.

Sanayinin etkili olduğu dönemde nüfus artmıştır. Ayrıca bu dönemde Amik gölü'nün kurutulması da nüfus dağılışını düzensiz bir hale getirmiştir.

Şekil 12: 1980-2000 yılları arasında sanayinin ve 2000-2010 yılları arasında hizmetler sektörlerinin etkili olduğu dönemde Hatay'da nüfusun dağılışı

Hizmetler sektörünün etkin olduğu yıllarda ise nüfus dağılışı sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle daha da düzensizleşmiştir.

Sonuç olarak il genelinde nüfus daha çok yükselti seviyesinin az olduğu sahalarda yoğunlaşmıştır. Bu durum tarım ve gıda sektöründe gelecekteki belirsizliğe, doğal ortamda bazı sorunlara neden olmuş ve doğal afet riskini arttırmıştır. Bunun için il genelinde kapsamlı ve detaylı bir nüfus planlamasının yapılması gerekmektedir.

Sürdürülebilir bir ortam için doğru planlamaların derhal hayata geçirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde doğal ekosistemi bozulan bir mekanı tekrar kazanmak hemen imkânsızdır.

KAYNAKÇA

- ATALAY, İbrahim (2008). *Ekosistem Ekolojisi ve Coğrafyası*. Cilt I, İzmir: META Basım Matbaacılık Hizmetleri.
- ATASOY, Ahmet, ÖZŞAHİN, Emre (2013). *Hatay'da Nüfusun Jeomorfolojik Birimlere Göre Dağılışı*. HATAY: III. Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı (Editörler: Hüseyin KORKMAZ, Atilla KARATAŞ), Color Ofset, s.: 259-267.
- AYLAR, Faruk (2009). *Hamamözü İlçesinde Yükselti Basamaklarına Göre Kırsal Nüfus Dağılışı*. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 17, No: 1, 269-278.
- BAHADIR, Gürhan (2012). *İslâm Fethinden Haçlılara Kadar Antakya (636-1100)*. Antakya: Antakya Belediyesi Yayınları.
- BALCI AKOVA, Süheyla (2009). *Doğu Akdeniz Kıyılarında Nüfus*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- CASANA, J. Jesse, WILKINSON, J. Tony (2005). *Gazetteer of Sites, The Amuq Valley Regional Projects, Volume 1: Surveys in the Plain of Antioch and Orontes Delta Turkey*. 1995-2002, ed. K. A. Yener, s. 203-280. Oriental Institute Publications No: 131, Chicago.
- ÇAĞLIYAN, Ayşe (2005). *Elazığ İlin'de Yükselti Basamaklarına Göre Kırsal Yerleşmelerin Dağılışı*. Ulusal Coğrafya Kongresi (Prof. Dr. İsmail YALÇINLAR Anısına), 29-30 Eylül 2005 Ankara, Bildiri Kitabı, s.: 513-522.
- ÇALIŞKAN, Vedat (2002). *Amik Ovası'nın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul: T. C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı.
- ÇALIŞKAN, Vedat (2003). *Amik Ovası ve Amik Gölü: Bir Sulak Alanı Kurutma Deneyiminin Günümüze Ulaşan Etkileri*, Türk Coğrafya Kurumu Dergisi, Sayı: 41, s.: 97-125.
- ÇETİN, Bayram (2012a). *Hatay'da Kentleşmenin Seyri (1940-2009) ve Mekânsal Dağılışı*. Doğu Coğrafya Dergisi, Yıl: 17, Sayı: 28, s.: 231-257.
- ÇETİN, Bayram (2012b). *Antakya ve İskenderun-Dörtyol Çevresinde Suburbanizasyon (Banliyöleşme)*. Doğu Coğrafya Dergisi, Yıl: 17, Sayı: 28, s.: 259-281.
- ÇETİNKAYA, Sevda (2012). *Turizm Açısından Arsuz'un Değerlendirilmesi*, VII. Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu 11-12 Nisan 2008, Antakya/Hatay.
- ÇETİNKAYA, Sevda, ÖZŞAHİN, Emre (2013). *Arsuz Ovasında (İskenderun/Hatay) Arazi Örtüsü ve Kullanım Özelliklerinin Değişimi*. Antakya/HATAY: III. Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı (Editörler: Hüseyin KORKMAZ, Atilla KARATAŞ), Color Ofset.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (2001). *Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara.
- EKİNCİ, Deniz, ÖZŞAHİN, Emre (2010). *Antakya-Kahraman Maraş Grabeninde Kuaterner Yaşlı Volkan Topografyasının Özellikleri*. Jeolojik Uzaktan Algılama (JEOUZAL) 2010 Sempozyumu, Bildiri Özleri, 4-5 Kasım 2010, s.: 33-34, Ankara: Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü.
- ELİBÜYÜK, Mesut, YILMAZ, Erkan (2010). *Türkiye'nin Coğrafi Bölge ve Bölümlerine Göre Yükselti Basamakları ve Eğitim Grupları*. Coğrafi Bilimler Dergisi, Sayı: 8 (1), s.: 27-55.
- EMİROĞLU, Mecdi (1988). *Türkiye'de Yaşlı Nüfusun Artışı ve Coğrafi Dağılım Özellikleri*. Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı: 11, No: 11, s.: 25-49.
- GÖZENÇ, Selami, GÜNAL, Nurten (1987). *Türkiye'nin Coğrafi Bölgelerinde Kırsal Nüfus Ayrımı ile Şehir Nüfusunun 1/200.000 Ölçekli Haritada Yükselti Kademelerine Göre Tesbiti*. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Bülten, Sayı: 4, s.: 27-38.
- GÜNAL, Nurten (1993). *Marmara ve Ege Bölgelerinde Kırsal Yerleşmelerinin Yükselti Kademelerine Göre Dağılışı*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 28, s.: 143-154.
- GÜNDÜZ, Ahmet (2009). *XVI Yüzyılda Antakya Kazası (1550-1584)*. Color Ofset, Antakya.
- GÜNER, İbrahim (2010). *Nüfus Coğrafyası*. Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (Editör: Prof. Dr. Cemalettin ŞAHİN), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- GÜNGÖR, Şenay, BOZYİĞİT, Recep (2011). *Gazipaşa İlçesi'nde (Antalya) Köy Yerleşmeleri*. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 23, s.: 267-292.
- KANTÜRK YİĞİT, Güzin (2011). *Eflani İlçesi'nde (Karabük) Nüfus*. Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 26, s.: 163-182.
- KARABULUT, Murat, GÜRBÜZ, Mehmet, SANDAL, Ersin Kaya (2004). *Hiyerarşik Kluster (Küme) Tekniği Kullanılarak Türkiye'de İllerin Sosyo-Ekonomik Benzerliklerinin Analizi*. Coğrafi Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, s.: 65-78.
- KORKMAZ, Hüseyin, ÇETİN, Bayram, ÖZŞAHİN, Emre, KARATAŞ, Atilla, BOM, Ahmet (2011). *Hatay Coğrafyası*. T.C. Hatay Valiliği Yayın No: 4, (Editör: Yakup BULUT) ISBN: 978-605-359-503-8, Ankara: Pozitif Matbaa.
- KORKMAZ, Hüseyin, FAKI, Gökhan (2009). *Kuseyr Platosu'nun İklim Özellikleri*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 12, s.: 324-351.

- KORKMAZ, Hüseyin, GÜRBÜZ, Mehmet (2008). *Amik Gölü'nün Kültürel Ekolojisi*. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 17, s.: 1-26.
- KUŞÇU, Veysel (2008). *Samandağ'ın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KUŞÇU, Veysel, TONBUL, Sadettin (2005). *Samandağ Ovası ve Çevresinde İnsan Ortam İlişkileri*. Ulusal Coğrafya Kongresi (Prof. Dr. İsmail YALÇINLAR Anısına), 29-30 Eylül 2005 Ankara, Bildiri Kitabı, s.: 591-601.
- KUŞÇU, Veysel, TUNÇEL, Harun (2009). *Samandağ'ın (Hatay) Organik Tarım Potansiyeli*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, s.: 43-59.
- MEREY, Keziban, KARABACAK, Kerime (2012). *Türkiye'de Sağlık Coğrafyası Yönünden İlçe Bazında Özürlülerin Dağılımı ve Coğrafi Mekân İle İlişkisinin Belirlenmesi*. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 28-30 Mayıs 2012 Erzurum, s.: 205-211.
- ÖZÇAĞLAR, Ali (2011). *Coğrafyaya Giriş*. Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara.
- ÖZGÜR, E. Murat (1993). *Bilecik İlinde Nüfusun Dağılışı, Yoğunluğu ve Özellikleri*. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı: 3, s.: 199-220.
- ÖZŞAHİN, Emre (2010a). *Asi (Orontes) Nehri Deltasındaki (Hatay/Türkiye) Doğal Çevre Sorunlarına Coğrafi Bir Yaklaşım*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 13, s.: 445-475.
- ÖZŞAHİN, Emre (2010b). *Tatil Epleri Mi Katil Epleri Mi? Asi Nehri Deltası (Hatay) Örneği*. 3-5 Kasım 2010, TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu, Ankara.
- ÖZŞAHİN, Emre (2011). *Gölbasi (Balık) Gölü'nde (Hatay) Meydana Gelen Değişimin Coğrafi Analizi*. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 6/1 Winter 2011, p.: 1604-1621.
- PAMİR, Hatice (2009). *Alalakh'dan Antiokheia'ya Hatay'da Kentleşme Süreci*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 12, s.: 258-288.
- SERGÜN, Ümit (1977). *Kocaeli Yarımadası "Kır Sahasının Beşeri Coğrafya Açısından İncelenmesi"*. Doçentlik Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Beşeri ve İktisadi Coğrafya Kürsüsü.
- SERGÜN, Ümit (1988-1992a). *Yeryüzünün Nüfuslanma Sürecinde Gelişme Evreleri*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı: 3, s.: 27-36.
- SERGÜN, Ümit (1988-1992b). *Dünya Nüfus Artışının Ülkeler Düzeyinde İncelenmesinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı: 3, s.: 37-59.
- SERGÜN, Ümit (1994). *Türkiye'de Kır Nüfusunun Yükselti Kademelerine Göre Dağılışı*. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülten, Sayı: 11, s.: 17-22.
- SOYKAN, Abdullah, KIZILÇAOĞLU, Alaattin (1998). *Manyas İlçesinde Yükselti Basamaklarına Göre Nüfusun Dağılışı ve Gelişimi*. III. Ulusal Nüfusbilim Konferansı, 02-05 Aralık 1998, Ankara.
- TANOĞLU, Ali (1963). *Dünyada nüfus artışı ve doğurduğu problem*. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 15, s.: 40-59.
- TAŞ, Barış, YAKAR, Mustafa (2009). *Afyonkarahisar İlinde Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı*. Coğrafi Bilimler Dergisi, Sayı: 7 (2), s.: 145-161.
- TOLUN DENKER, Bedriye (1977). *Yerleşme Coğrafyası-Kır Yerleşmeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2275, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 93.
- TUNCEL, Metin (1980). *Türkiye'de Kent Yerleşmelerinin Tarihçesine Topluca Bir Bakış*. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 23, s.: 123-160.
- TUTAR, Adem (2000a). *Osmanlı Döneminde Antakya'nın Nüfusu ve Dini Yapısı (1860-1921)*. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 5, s.: 71-79.
- TUTAR, Adem (2000b). *Osmanlı İdaresinde Belen'in Nüfusu ve Dini Yapısı (1865-1914)*. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 5, s.: 437-441.
- TÜMERTEKİN, Erol (1973). *Yerleşme Planlaması (Köy-Şehir ilişkisi) İstanbul Üniversitesi*. Coğrafya Enstitüsü dergisi, Cilt: 10, Sayı: 18-19, s.: 71-85.
- TÜRKMEN, Faik (1937). *Mufassal Hatay Coğrafyası ve Edebiyatı*. Cilt: I, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.
- YAZICI, Hakkı (1997). *Orta Sakarya Vadisi'nin Coğrafi Etüdü "Yenice-Alpagut Arası"*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 839, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayın No: 78, Araştırma Seri No: 19.
- YENER, Kutlu Aslıhan, EDENS, Christopher, HARRISON, P. Timothy, VERSTRAETE, J., WILKINSON, J. TONY (2000). *The Amuq Valley Regional Project 1995-1998*. American Journal of Archaeology, Volume: 104, p.: 163-220.